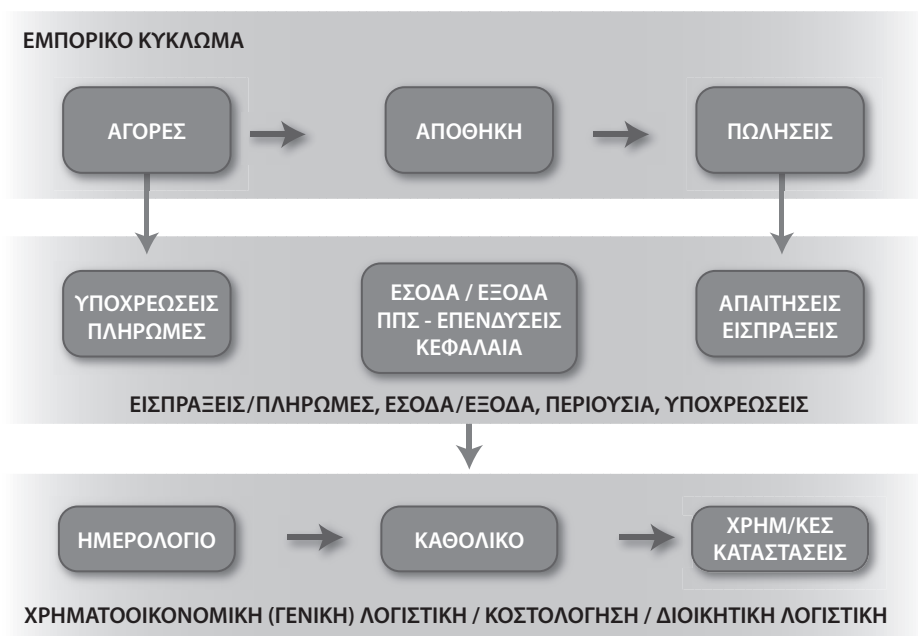

3 Εμπορική και λογιστική διαχείριση των επιχειρήσεων

3 ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό θα αχοληθούμε με τα πληροφοριακά συστήματα εμπορικής διαχείρισης και γενικής λογιστικής. Στο σχήμα 3.1 παρουσιάζεται ένα παραδοσιακό Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα, το οποίο περιλαμβάνει εμπορικές και λογιστικές εφαρμογές.

Το εμπορικό κύκλωμα διαχειρίζεται τις αγορές, την αποθήκη (αποθέματα), και τις πωλήσεις μιας εταιρείας. Οι εισροές (αγορές) αγαθών (πρώτων υλών, εμπορευμάτων κ.λπ.) δημιουργούν ταμειακές εκροές ή υποχρεώσεις προς προμηθευτές. Αυξάνουν τα αποθέματα της αποθήκης κατά ποσότητα και αξία. Οι εκροές (πωλήσεις) δημιουργούν ταμειακές εισροές ή απαιτήσεις από πελάτες, και μειώνουν τα αποθέματα της αποθήκης.

Σχήμα 3.1. Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα

Το κύκλωμα *Αγορές/Προμηθευτές-Αποθήκευση/Αποθέματα-Πωλήσεις/Πελάτες* καλείται **εμπορικό κύκλωμα** και ενημερώνει αυτομάτως τη λογιστική με ιστορικά στοιχεία, π.χ. με τα εκδοθέντα τιμολόγια, δηλαδή απολογιστικά. Παρά το γεγονός ότι δεν καταγράφεται η αναλυτική ροή των αγαθών (εισερχόμενη και εξερχόμενη εφοδιαστική) και βεβαίως δεν υπάρχει προγραμματισμός των πόρων της επιχείρησης και παρακολούθηση των επιχειρησιακών διαδικασιών, το εμπορικό κύκλωμα είναι πολύ σημαντικό για μια επιχείρηση. Οι εφαρμογές εμπορικής διαχείρισης είναι απαραίτητες για τις μικρές και μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις, οι οποίες επιθυμούν την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες και τους προμηθευτές τους, όπως και των κινήσεων και της διαθέσιμης ποσότητας των αποθεμάτων τους. Οι εφαρμογές γενικής λογιστικής αφορούν τις επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν την υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων.

3.1 Προγράμματα εμπορικής διαχείρισης

Το σύστημα της γενικής λογιστικής αποτελεί μια σημαντική επινόηση για την καταγραφή των οικονομικών γεγονότων και τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Δεν επαρκεί όμως για την αποτελεσματική ανάλυση των επιχειρηματικών δεδομένων και την παρακολούθηση της ροής των εισερχομένων και εξερχομένων αγαθών από την επιχείρηση.

Τα προγράμματα εμπορικής διαχείρισης είναι απαραίτητα για τη λεπτομερή παρακολούθηση του εμπορικού κυκλώματος των επιχειρήσεων (προμηθευτές-αποθήκη-πελάτες) και την παροχή σημαντικών πληροφοριών για ορθολογική επιχειρηματική διαχείριση. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν από οποιαδήποτε εμπορική ή μεταποιητική επιχείρηση, ανεξαρτήτως της κατηγορίας τήρησης λογιστικών βιβλίων είτε αυτόνομα είτε σε σχέση με προγράμματα γενικής λογιστικής. Στη δεύτερη περίπτωση, ο χρήστης καταχωρίζει τα παραστατικά στα αρχεία του εμπορικού κυκλώματος. Η εφαρμογή αναλαμβάνει στη συνέχεια μετά από σχετική εντολή του χρήστη, την ενημέρωση των αρχείων του προγράμματος της γενικής λογιστικής. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται η διπλή καταχώριση των παραστατικών τόσο στο κύκλωμα της εμπορικής διαχείρισης όσο και σε αυτό της λογιστικής με συνέπεια την αποφυγή λαθών κατά την καταχώριση των λογιστικών εγγραφών και την εξοικονόμηση χρόνου.

Δηλαδή, οι **εκροές του εμπορικού κυκλώματος** αποτελούν **εισροή για την εφαρμογή της γενικής λογιστικής**, μέσω ενός προγράμματος σύνδεσης (γέφυρας) των δύο εφαρμογών. Αυτό το ειδικό πρόγραμμα ενημέρωσης αναλαμβάνει αυτομάτως τη μεταφορά των δεδομένων των εμπορικών εφαρμογών στα αρχεία του προγράμματος της γενικής λογιστικής, υπό μορφή ημερολογιακών άρθρων.

Τα εμπορικά προγράμματα περιλαμβάνουν συνήθως τις εξής **βασικές ομάδες εφαρμογών**:

α) **Πελάτες/Εισπράξεις**: παρακολουθούνται οι εισπράξεις από τους πελάτες, οι απαιτήσεις της επιχείρησης, το ποσοστό μικτού κέρδους ανά πελάτη, και άλλα σημαντικά οικονομικά και στατιστικά στοιχεία που αφορούν τους πελάτες μιας επιχείρησης.

β) **Πωλήσεις/Παραγγελίες πελατών:** με τη βοήθεια αυτής της εφαρμογής εκδίδονται τα παραστατικά προς τους πελάτες (τιμολόγια πώλησης, δελτία αποστολής κ.λπ.) και παρακολουθούνται αναλυτικά, ξεχωριστά για κάθε έναν πελάτη της επιχείρησης, οι παραγγελίες.

γ) **Προμηθευτές/Πληρωμές:** η εφαρμογή ενημερώνει το λογαριασμό κάθε ενός προμηθευτή με βάση τα τιμολόγια τους και τις πληρωμές της επιχείρησης προς αυτούς. Οι εφαρμογές αυτές παρακολουθούν τις υποχρεώσεις της επιχείρησης και παρέχουν στοιχεία τζίρου, εκπτώσεων κ.λπ.

δ) **Αγορές/Παραγγελίες σε προμηθευτές:** με τις εφαρμογές αυτές καταχωρίζονται τα παραστατικά των προμηθευτών και παρακολουθούνται οι παραγγελίες της επιχείρησης προς αυτούς.

ε) **Διαχείριση Αποθήκης:** κάθε είδος ενημερώνεται κατά ποσότητα ή και κατά αξία από τα παραστατικά (δελτία αποστολής, τιμολόγια κ.λπ.), τα οποία λαμβάνει η επιχείρηση από τους προμηθευτές της (αγορές) ή με τα παραστατικά, τα οποία εκδίδει προς τους πελάτες της (πωλήσεις). Καταγράφεται επίσης κάθε εσωτερική διακίνηση αγαθών (π.χ., αποστολή υλικών από την αποθήκη της επιχείρησης στο εργοστάσιό της) ή οποιαδήποτε άλλη κίνηση (π.χ. καταστροφή εμπορευμάτων), η οποία επιδρά στις ποσότητες και στις αξίες των αγαθών. Υπάρχει η δυνατότητα τροποποίησης των τιμών πώλησης των ειδών ανάλογα με τις τιμές αγοράς κατά ένα επιθυμητό ποσοστό (markup). Η εφαρμογή παρέχει ανά πάσα στιγμή σημαντικές πληροφορίες, όπως την αξία των αποθεμάτων της αποθήκης, το μικτό κέρδος ανά είδος, την κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων κ.λπ.

Άλλες χρήσιμες εφαρμογές, οι οποίες συνοδεύουν τα εμπορικά προγράμματα, είναι η εφαρμογή των **αξιογράφων** (για την πλήρη παρακολούθηση των εισπρακτέων και πληρωτέων γραμματίων, συναλλαγματικών και επιταγών), η εφαρμογή της **μισθοδοσίας** και η εφαρμογή παρακολούθησης των **παγίων στοιχείων** (αξία κτήσης, αποσβέσεις, αναπόσβεστη αξία, προσθήκες, βελτιώσεις, κ.λπ.).

3.2 Ο κύκλος των αγορών-πληρωμών στα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα

Η διαχείριση των προμηθειών είναι από τις σημαντικότερες επιχειρηματικές λειτουργίες. Οι αγορές μιας εμπορικής επιχείρησης αφορούν πάγια στοιχεία, αναλώσιμα υλικά και εμπορεύματα. Αυτές οι αγορές αποτελούν ένα μεγάλο μέρος των ταμειακών εκροών αλλά και των δαπανών της επιχείρησης. Τα εμπορεύματα και γενικώς τα υλικά, αποθηκεύονται στην αποθήκη της επιχείρησης και παρακολουθούνται κατά ποσότητα και αξία κατά την εισαγωγή και εξαγωγή τους από αυτή. Μια τυπική διαδικασία εφοδιασμού είναι η εξής:

α. Σύνταξη αίτησης εφοδιασμού. Την αίτηση συντάσσει ο υπεύθυνος ελέγχου των αποθεμάτων των σημείων πώλησης της επιχείρησης, μετά την αξιολόγηση των αναγκών και των διαθέσιμων ποσοτήτων αγαθών. Η αίτηση αποστέλλεται στο τμήμα ή στον υπεύθυνο εφοδιασμού της επιχείρησης.

β. Αποστολή των ζητηθέντων αποθεμάτων από τις κεντρικές αποθήκες της εταιρείας στα σημεία πώλησης. Αν διαπιστωθεί ανάγκη παραγγελίας αγαθών, αφού ληφθούν υπ' όψιν οι αναμενόμενες παραλαβές αγαθών, συντάσσεται η σχετική παραγγελία, η οποία αποστέλλεται στον προμηθευτή. Το τμήμα εφοδιασμού παρακολουθεί την πορεία της παραγγελίας και φροντίζει για την έγκαιρη παραλαβή των αγαθών.

γ. Επιβεβαίωση της ποσότητας και ποιότητας των παραληφθέντων αγαθών κάποιας παραγγελίας. Η επιβεβαίωση αυτή μπορεί να αναφέρεται στη συμπλήρωση σχετικού εντύπου ή μπορεί να συνίσταται σε μια υπογραφή του αρμοδίου υπαλλήλου στο έντυπο της παραγγελίας ή στο δελτίο αποστολής. Τα αγαθά συνοδεύονται από το δελτίο διακίνησης αγαθών (δελτίο αποστολής) του προμηθευτή ή από τιμολόγιο. Ακολουθεί η αντιπαραβολή του αντιγράφου της παραγγελίας που είχε αποσταλεί στο προμηθευτή με το δελτίο αποστολής του προμηθευτή και φυσικός έλεγχος της ποσότητας των αγαθών που παραλήφθηκαν για τη διαπίστωση της σωστής εκτέλεσης της παραγγελίας. Το αντίγραφο της παραγγελίας συγκρίνεται επίσης με το τιμολόγιο του προμηθευτή, όταν αυτό ληφθεί, για τον έλεγχο του ποσού της χρέωσης της επιχείρησης από τον προμηθευτή. Όλα τα σχετικά παραστατικά (αντίγραφο παραγγελίας, δελτίο διακίνησης, τιμολόγιο, επιβεβαίωση καταμέτρησης ειδών) μεταβιβάζονται στο λογιστήριο, το οποίο και ελέγχει την ακρίβειά τους.

δ. Καταχώριση των παραστατικών των προμηθευτών. Με την καταχώριση του *Δελτίου Διακίνησης* του προμηθευτή, η εφαρμογή της εμπορικής διαχείρισης ενημερώνει (χρεώνει) ποσοτικά την αποθήκη. Η ποσότητα κάθε είδους που αγοράστηκε προστίθεται στο υπάρχον υπόλοιπό του. Δεν πραγματοποιείται εγγραφή στη Γενική Λογιστική. Με την καταχώριση του *Τιμολογίου*, τα σχετικά είδη ενημερώνονται και κατά αξία και πιστώνεται ο συγκεκριμένος προμηθευτής από τον οποίο αγοράστηκαν τα είδη. Με την καταχώριση του συνενωμένου παραστατικού *Τιμολογίου-Δελτίου Αποστολής*, η αποθήκη ενημερώνεται τόσο ποσοτικά όσο και κατά αξία και πιστώνεται ο προμηθευτής. Σημειώνεται, ότι με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ν.4308/2014) δεν απαιτείται έκδοση παραστατικού διακίνησης εφόσον εκδίδεται άμεσα τιμολόγιο πώλησης, το οποίο συνοδεύει τα αγαθά κατά τη διακίνησή τους, δηλαδή στην περίπτωση αυτή το τιμολόγιο είναι και έγγραφο διακίνησης.

ε. Πληρωμή προμηθευτών με μετρητά ή αξιόγραφα και ενημέρωση των λογαριασμών τους για να προκύψουν τα νέα υπόλοιπα.

στ. Ανάλυση των αγορών αποθεμάτων (τιμών των αγαθών, αναπροσαρμογή τιμών πώλησης, κόστος αντικατάστασης αποθεμάτων, κ.λπ.) και των προμηθευτών (εκπτώσεις που έλαβε η επιχείρηση, όγκος αγορών, συγκρίσεις με προηγούμενη χρήση κ.λπ.) και ετοιμασία διαφόρων αναφορών προς το management, π.χ. της κατάστασης cash-flow.

3.3 Ο κύκλος των πωλήσεων-εισπράξεων στα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα

Τα έσοδα μιας εμπορικής επιχείρησης προέρχονται κυρίως από την πώληση των εμπορευμάτων προς τους πελάτες της. Ο κύκλος των πωλήσεων-εισπράξεων περιλαμβάνει

έξι βασικά στάδια δραστηριοτήτων, τα οποία επαναλαμβάνονται κατά τη διάρκεια της ζωής της οικονομικής μονάδος. Αυτά τα στάδια είναι:

α. Η λήψη παραγγελιών από τους πελάτες και καταχώρισή τους στο αρχείο παραγγελιών. Για κάθε παραγγελία ενός πελάτη χρησιμοποιείται ένα δελτίο παραγγελίας

β. Η έγκριση ή απόρριψη των παραγγελιών με βάση τους όρους πίστωσης που τίθενται με κάποια κριτήρια για κάθε έναν πελάτη, εάν η πώληση πρόκειται να γίνει επί πιστώσει. Αυτά τα κριτήρια αναφέρονται στα επίπεδα τζίρου κάθε πελάτη, στο ύψος του τρέχοντος υπολοίπου του, στην πρότερη συμπεριφορά του απέναντι στην επιχείρηση, όσον αφορά την έγκαιρη τακτοποίηση των υποχρεώσεών του, κ.λπ. Οι πληροφορίες αυτές λαμβάνονται από το (κύριο) αρχείο των πελατών. Αν η παραγγελία εγκριθεί, καταχωρίζεται σε ένα αρχείο ανοικτών παραγγελιών. Στο ίδιο αρχείο είναι δυνατό να περιλαμβάνονται και άλλες παλαιότερες παραγγελίες, οι οποίες δεν είχαν εκτελεσθεί ή είχαν εκτελεσθεί μερικώς, λόγω π.χ., μη ύπαρξης επαρκών ποσοτήτων κάποιων ειδών. Στη συνέχεια ειδοποιείται η αποθήκη για τη φόρτωση των ειδών και την ετοιμασία των διάφορων παραστατικών.

γ. Η εκτέλεση της παραγγελίας, δηλαδή η πραγματοποίηση της πώλησης, η οποία περιλαμβάνει την τιμολόγηση των ειδών, την έκδοση των απαραίτητων παραστατικών, τη συσκευασία και πιθανώς τη φόρτωση και τη μεταφορά των ειδών στον πελάτη με τα απαραίτητα συνοδευτικά έγγραφα. Εκδίδεται σχετικό δελτίο διακίνησης (δελτίο αποστολής), οπότε και ακολουθεί η έκδοση τιμολογίου.

δ. Με την έκδοση του *Δελτίου Αποστολής* ενημερώνεται ποσοτικά (πιστώνεται) η αποθήκη. Το πρόγραμμα αφαιρεί τις ποσότητες των ειδών που πωλήθηκαν. Με την έκδοση *Τιμολογίου* ενημερώνεται η αποθήκη κατά αξία και χρεώνεται με το σχετικό ποσό ο πελάτης. Ενημερώνεται επίσης το αρχείο κίνησης της αποθήκης ποσοτικά και κατά αξία (αναλυτική καρτέλα είδους) και το αρχείο κίνησης πελατών ή αρχείο συναλλαγών (πωλήσεων). Σημειώνεται, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ότι με βάση τα ΕΛΠ (ν.4308/2014) **δεν απαιτείται έκδοση παραστατικού διακίνησης εφόσον εκδίδεται άμεσα τιμολόγιο πώλησης**, το οποίο συνοδεύει τα αγαθά κατά τη διακίνησή τους, δηλαδή στην περίπτωση αυτή το τιμολόγιο είναι και έγγραφο διακίνησης.

Η εφαρμογή υπολογίζει σε πραγματικό χρόνο το νέο υπόλοιπο του πελάτη όπως και τη μένουσα ποσότητα και αξία του αποθέματος. Η αξία των μενόντων αποθεμάτων της αποθήκης υπολογίζεται με διάφορους μεθόδους. Τα παραστατικά αποθηκεύονται στο αρχείο παραστατικών (πωλήσεων ή αγορών), το οποίο διατηρεί η εφαρμογή.

ε. Η καταγραφή κάθε εισπραξης μετρητών ή παραλαβής αξιογράφων από τους πελάτες (πίστωση πελάτη). Με κάθε εισπραξη που λαμβάνεται από τον πελάτη, εκδίδεται η αντίστοιχη απόδειξη εισπραξης και το πρόγραμμα αναλαμβάνει την ενημέρωση του αρχείου κίνησης πελατών (εισπράξεων).

στ. Ακολουθεί η ανάλυση των πωλήσεων (π.χ. όγκος πωλήσεων κατά είδος, περιοχή και πωλητή, μικτό κέρδος ανά είδος κ.λπ.), των πελατών (ενηλικιώσεις υπολοίπων, ύψος πωλήσεων, μικτό κέρδος ανά πελάτη κ.λπ.) και η προετοιμασία αναφορών προς το management.

3.4 Προγράμματα γενικής λογιστικής

Τα προγράμματα γενικής λογιστικής χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις, οι οποίες ανήκουν στην **κατηγορία τήρησης διπλογραφικών λογιστικών βιβλίων**. Τα προγράμματα γενικής λογιστικής λειτουργούν αυτόνομα ή σε συσχετισμό με ένα πρόγραμμα εμπορικής διαχείρισης. Όταν η επιχείρηση χρησιμοποιεί αποκλειστικώς κάποιο πρόγραμμα γενικής λογιστικής, τότε η λογιστική καταγραφή των οικονομικών της πράξεων πραγματοποιείται κατ' ευθείαν στα αρχεία αυτού του προγράμματος, με την καταχώριση ημερολογιακών εγγραφών.

Η διαχείριση των λογαριασμών της γενικής λογιστικής αποτελεί σημαντική παράμετρο λειτουργίας των προγραμμάτων λογιστικής.

Οι λογαριασμοί της λογιστικής, αναλόγως του βάθους ανάλυσής τους, διακρίνονται σε:

- α. γενικούς ή περιληπτικούς και
- β. ειδικούς ή αναλυτικούς.

Οι **πρωτοβάθμιοι ή γενικοί** λογαριασμοί παρακολουθούν συγκεντρωτικά ένα σύνολο, μια ομάδα ομοειδών στοιχείων. Για παράδειγμα, το υπόλοιπο του λογαριασμού "Πελάτες" δείχνει το σύνολο των απαιτήσεων της επιχείρησης έναντι όλων συνολικά των πελατών της.

Μια ανάλυση του λογαριασμού αυτού σε ένα δεύτερο βαθμό, έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία **δευτεροβάθμιων** λογαριασμών, π.χ., των λογαριασμών πελατών εσωτερικού και πελατών εξωτερικού, οι οποίοι θα πληροφορούν διακεκριμένα για τη συνολική κίνηση των ανωτέρω κατηγοριών πελατών μέσα σε μια περίοδο.

Μια ανάλυση τρίτου βαθμού, αν είναι η τελευταία, θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία τόσων **τριτοβάθμιων** λογαριασμών όσοι είναι και οι πελάτες της επιχείρησης. Οι λογαριασμοί αυτοί θα έχουν ως τίτλο την επωνυμία των πελατών της επιχείρησης.

Οι λογαριασμοί της τελευταίας βαθμίδας καταγράφουν αναλυτικά κατά χρονολογική σειρά όλες τις κινήσεις (συναλλαγές με την επιχείρηση) κάθε ενός πελάτη ξεχωριστά. Το (χρεωστικό) υπόλοιπό τους δείχνει το ποσό, το οποίο οφείλει κάθε πελάτης στην επιχείρηση.

Κάθε **λογαριασμός** κατωτάτου βαθμού, χωρίς περαιτέρω ανάλυση (συνήθως τριτοβάθμιος ή τεταρτοβάθμιος στη Γενική Λογιστική) αναγράφει τα εξής:

- α. τον **κωδικό** και τον **τίτλο** του λογαριασμού
- β. την **ημερομηνία** της συναλλαγής ή γενικότερα του οικονομικού γεγονότος, το οποίο επέφερε μεταβολή της αξίας του στοιχείου που παρακολουθεί ο λογαριασμός.
- γ. το **είδος** και τον **αριθμό** του **παραστατικού** της συναλλαγής.
- δ. την **αιτιολογία**, δηλαδή σύντομη περιγραφή της συναλλαγής.
- ε. την **αξία** στη χρέωση ή στην πίστωση (ή και την **ποσότητα** στην περίπτωση των αποθεμάτων)
- στ. το τρέχον **υπόλοιπο** του λογαριασμού, το υπόλοιπο δηλαδή που προκύπτει μετά από κάθε κίνηση

Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι ο λογαριασμός "Ταμείο" έχει υπόλοιπο εξ απο-

γραφής το ποσό των 500.000 €. Στις 5/1 η επιχείρηση Electron εισπράττει από τον πελάτη της Α. Αντωνίου το ποσό των 100.000 € (απόδειξη Ν. 15) και στις 9/1 καταβάλλει στον προμηθευτή της Χ. Χρήστου 200.000 € έναντι λογαριασμού της (απόδ. 23).

Ο λογαριασμός “Ταμείο” θα έχει ως εξής:

38.00.0000 ΤΑΜΕΙΟ

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ
1/1	Δελτίο Απ.	Εξ απογραφής	500.000	–	500.000
5/1	ΑΠΟΔ. 15	Α. ΑΝΤΩΝΙΟΥ	100.000	–	600.000
9/1	ΑΠΟΔ. 23	Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ	–	200.000	400.000

Το Σχέδιο Λογαριασμών του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ΕΓΛΣ) ομαδοποιεί όλους τους λογαριασμούς σε 10 ομάδες από την Ομάδα 1 έως την Ομάδα 0 (10). Κάθε ομάδα αναπτύσσεται σε 10 πρωτοβάθμιους λογαριασμούς και κάθε πρωτοβάθμιος είναι δυνατόν να αναπτυχθεί μέχρι και σε 100 δευτεροβάθμιους. Οι δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί μπορούν να αναπτυχθούν απεριόριστως σε τριτοβάθμιους, τεταρτοβάθμιους κ.ο.κ., λογαριασμούς.

Η επιχείρηση, για την κάλυψη ιδιαίτερων αναγκών της, έχει τη δυνατότητα δημιουργίας δευτεροβάθμιων λογαριασμών που δεν προβλέπονται από το Σχέδιο Λογαριασμών. Οι λογαριασμοί αυτοί εντάσσονται σε κενές θέσεις των τελευταίων 10 δευτεροβάθμιων λογαριασμών (κωδικοί 90-99 των δευτεροβάθμιων λογαριασμών).

Παράδειγμα κωδικών αριθμών λογαριασμών

Κωδικός	Τίτλος	Βαθμός
30	Πελάτες	Πρωτοβάθμιος
30.00	Πελάτες εσωτερικού	Δευτεροβάθμιος
30.01	Πελάτες εξωτερικού	Δευτεροβάθμιος
30.00.00	Α. Αντωνίου	Τριτοβάθμιος

Αν ακολουθηθεί η παραπάνω κωδικοποίηση, δηλαδή αν ο τριτοβάθμιος αποτελείται από δύο ψηφία, τότε ο δευτεροβάθμιος 30.00 μπορεί να αναπτυχθεί μέχρι και σε 100 τριτοβάθμιους, δηλαδή τον 30.00.00, 30.00.01, 30.00.02, κ.ο.κ. μέχρι και τον 30.00.99. Αν όμως επιλεγεί τριψήφιος τριτοβάθμιος, δηλαδή ο 30.00.000 Α. Αντωνίου, τότε ο δευτεροβάθμιος 30.00 μπορεί να αναπτυχθεί μέχρι και σε 1.000 τριτοβάθμιους λογαριασμούς, από τον 30.00.000 έως και τον 30.00.999.

3.4.1 Το Σχέδιο Λογαριασμών των ΕΛΠ (Ν.4308/2014)

Το προτεινόμενο σχέδιο λογαριασμών των ΕΛΠ (Ν.4308/2014) χρησιμοποιείται υποχρεωτικά σε ό,τι αφορά την ονοματολογία, το βαθμό ανάλυσης και συγκέντρωσης των λογαριασμών (ανάλυση – ταξινόμηση σε πρωτοβάθμιους, δευτεροβάθμιους, κ.λπ.), καθώς και το περιεχόμενο αυτών. Οι κωδικοί, οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν, **καθορίζονται ελεύθερα** από την οντότητα στα πλαίσια των υπαρχόντων πληροφοριακών συστημάτων, της υπάρχουσας οργάνωσης και των απαιτούμενων αναγκών πληροφό-

ρησης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για οντότητες της αλλοδαπής που εγκαθίστανται στην Ελλάδα και έχουν αναπτύξει λογιστική οργάνωση και σχέδια λογαριασμών, τα οποία ανταποκρίνονται σε ανάγκες παγκόσμιας λειτουργίας του ομίλου τους.

Σημειώνεται ότι τα σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα έχουν τη δυνατότητα οργάνωσης και συγκέντρωσης των αναλυτικών δεδομένων του λογιστικού συστήματος με περισσότερους αλλά πάντως ισοδύναμους τρόπους σε σχέση με το σχέδιο λογαριασμών των ΕΛΠ, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη φύση του κλάδου δραστηριότητας και τις ανάγκες πληροφόρησης της διοίκησης μιας οντότητας ή πρόσθετες απαιτήσεις της νομοθεσίας (π.χ. φορολογική ή ασφαλιστική νομοθεσία).

Σε ένα λογιστικό σύστημα, το οποίο βασίζεται στη χρήση σύγχρονης πληροφορικής τεχνολογίας, η ανάλυση που προσφέρει ένα «σχέδιο λογαριασμών», παρέχεται ευχερώς, σε πολύ μεγαλύτερη ανάλυση και με μεγαλύτερη ασφάλεια, μέσω κατάλληλης οργάνωσης των ηλεκτρονικών αρχείων, χωρίς να απαιτείται η ενσωμάτωση αυτής της ανάλυσης στο «σχέδιο λογαριασμών». Συνεπώς, δίνεται η δυνατότητα στις οντότητες να παρέχουν την απαιτούμενη ή ισοδύναμη ανάλυση και συγκέντρωση πληροφοριών που προδιαγράφεται από το σχέδιο λογαριασμών του παρόντος νόμου, **μέσα από το πληροφοριακό τους σύστημα.**

Ένα ενδεικτικό παράδειγμα εναλλακτικής και ισοδύναμης ανάλυσης αναφέρεται στις προκαταβολές σε προμηθευτές. Οι προκαταβολές σε προμηθευτές στο σχέδιο λογαριασμών των ΕΛΠ παρακολουθούνται σε επίπεδο δευτεροβαθμίων με περαιτέρω ανάλυση σε τριτοβάθμιους. Σε επίπεδο δευτεροβάθμιου παρακολουθείται η διάκριση «συνδεδεμένοι» και «μη συνδεδεμένοι» προμηθευτές, ενώ σε επίπεδο τριτοβάθμιου παρακολουθείται το είδος των προμηθειών (αποθέματα, μη κυκλοφορούντα, λοιπά). Δηλαδή έχουμε ανάπτυξη 2 δευτεροβάθμιων με περαιτέρω ανάλυση σε 3 τριτοβάθμιους:

- 50.03 Προκαταβολές σε προμηθευτές – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.03.01 Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.03.02 Προκαταβολές σε προμηθευτές για αποθέματα – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.03.03 Λοιπές προκαταβολές σε προμηθευτές – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.04 Προκαταβολές σε προμηθευτές – συνδεδεμένες οντότητες
- 50.04.01 Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία – συνδεδεμένες οντότητες
- 50.04.02 Προκαταβολές σε προμηθευτές για αποθέματα – συνδεδεμένες οντότητες
- 50.04.03 Λοιπές προκαταβολές σε προμηθευτές – συνδεδεμένες οντότητες

Εναλλακτικά της ανωτέρω ανάλυσης, είναι δυνατόν η οντότητα να ακολουθήσει ένα ισοδύναμο τρόπο ανάπτυξης, που ενδεικτικά παρατίθεται στο παρακάτω παράδειγμα. Σε επίπεδο δευτεροβάθμιου λογαριασμού μπορεί να παρακολουθείται η διάκριση των προμηθευτών με βάση το είδος της προμήθειας (αποθέματα, πάγια, λοιπά) και σε επίπεδο τριτοβάθμιου η διάκριση «συνδεδεμένοι» και «μη συνδεδεμένοι». Δηλαδή, έχουμε ανάπτυξη σε 3 δευτεροβάθμιους, με περαιτέρω ανάλυση του καθένα δευτεροβάθμιου σε 2 τριτοβάθμιους:

- 50.03 Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία
- 50.03.02 Προκαταβολές – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.03.03 Προκαταβολές – συνδεδεμένες οντότητες
- 50.04 Προκαταβολές σε προμηθευτές για αποθέματα
- 50.04.01 Προκαταβολές σε προμηθευτές – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.04.02 Προκαταβολές σε προμηθευτές – συνδεδεμένες οντότητες
- 50.05 Λοιπές προκαταβολές σε προμηθευτές
- 50.05.01 Λοιπές προκαταβολές σε προμηθευτές – μη συνδεδεμένες οντότητες
- 50.05.02 Λοιπές προκαταβολές σε προμηθευτές – συνδεδεμένες οντότητες

Αυτό που έχει πρωτίστως σημασία είναι η καταχώριση της πληροφορίας στο τελευταίο (μικρότερο) επίπεδο ανάλυσης. Εφόσον αυτή η καταχώριση υπάρχει, με κατάλληλη κωδικοποίηση είναι δυνατόν να γίνεται συγκέντρωση (σύνοψη) πληροφοριών με βάση τις ανάγκες της οντότητας.

3.5 Τρόπος ενημέρωσης των λογαριασμών

Για την ενημέρωση των λογαριασμών ισχύει η βασική αρχή της ύπαρξης παραστατικού ή δικαιολογητικού στοιχείου. Στα **προγράμματα γενικής λογιστικής**, η καταγραφή των συναλλαγών και των οικονομικών γεγονότων, τα οποία επηρεάζουν την επιχείρηση, πραγματοποιείται στους λογαριασμούς της **τελευταίας βαθμίδας**, σε αυτούς δηλαδή που δεν έχουν περαιτέρω ανάλυση (στους τεταρτοβάθμιους, π.χ., αν ακολουθείται ανάλυση τετάρτου βαθμού). Οι ανωτεροβάθμιοι (πρωτοβάθμιοι, δευτεροβάθμιοι και τριτοβάθμιοι) ενημερώνονται αυτομάτως από το πρόγραμμα της γενικής λογιστικής.

Από τους τηρούμενους λογαριασμούς πρέπει να προκύπτουν τα δεδομένα και οι πληροφορίες, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη φορολογία εισοδήματος και τις άλλες φορολογίες (π.χ. αγορές κατά συντελεστή Φ.Π.Α. κ.λπ.).

Η καταγραφή ενός οικονομικού γεγονότος πραγματοποιείται κατά χρονολογική σειρά με τη χρεωπίστωση των λογαριασμών σε ένα αρχείο, το οποίο ονομάζεται **ημερολόγιο**. Οι πληροφορίες, τις οποίες περιλαμβάνει ένα ημερολογιακό άρθρο είναι οι εξής:

- ο **αύξων αριθμός** του άρθρου
- η **ημερομηνία** καταχώρισής του
- το είδος της **κίνησης** (π.χ. ταμειακή, συμψηφιστική, πωλήσεων κ.λπ.), η οποία υποδηλώνει και το ημερολόγιο στο οποίο θα ενταχθεί το άρθρο αν ζητηθεί από το πρόγραμμα εκτύπωση κάποιου ειδικού και όχι του γενικού ημερολογίου
- το **είδος** και ο **αριθμός** του **παραστατικού** της συναλλαγής
- η **αιτιολογία** του άρθρου (σύντομη περιγραφή της συναλλαγής)
- οι **κωδικοί** και οι **τίτλοι** των **λογαριασμών**
- τα **ποσά** στη χρέωση και πίστωση των λογαριασμών.

3.6 Λογιστικά συστήματα

Μια επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τηρεί ένα μόνον ημερολόγιο, το γενικό ημερολόγιο (**κλασικό λογιστικό σύστημα**) ή διάφορα αναλυτικά ημερολόγια (**συγκεντρω-**

τικό λογιστικό σύστημα) για την πρωτογενή καταχώριση των οικονομικών της πράξεων. Ένα υπόδειγμα συγκεντρωτικού λογιστικού συστήματος είναι το σύστημα το οποίο προβλέπει την ύπαρξη των εξής πέντε αναλυτικών ημερολογίων:

- α. πωλήσεων
- β. αγορών
- γ. εισπράξεων
- δ. πληρωμών και
- ε. διαφόρων πράξεων

Οι συναλλαγές καταχωρίζονται στα διάφορα ημερολόγια αναλόγως της φύσης τους και ταυτοχρόνως, ή εν συνεχεία, ενημερώνονται και οι λογαριασμοί των καθολικών. Μέχρι το τέλος του επομένου μηνός, ενημερώνεται ένα συγκεντρωτικό ημερολόγιο για τις εγγραφές του προηγούμενου μηνός, με μια συνολική εγγραφή από τα δεδομένα των αναλυτικών ημερολογίων. Μερικά λογιστικά συστήματα δεν προβλέπουν την τήρηση ενός τέτοιου συγκεντρωτικού ημερολογίου. Είναι προφανές, ότι στα χειρόγραφα λογιστικά συστήματα, το συγκεντρωτικό σύστημα παρείχε τη δυνατότητα καταμερισμού της λογιστικής εργασίας, όσον αφορά τουλάχιστον την καταγραφή των συναλλαγών. Δεν έχει νόημα η ύπαρξή του σε ένα μηχανογραφημένο περιβάλλον.

Στην Ελλάδα, πολλές επιχειρήσεις ακολουθούσαν μια παραλλαγή του συγκεντρωτικού συστήματος με δύο αναλυτικά ημερολόγια και ένα συγκεντρωτικό. Αυτό το σύστημα προβλέπει την τήρηση του Ημερολογίου Ταμείου (ΗΤ) και του Ημερολογίου Διαφόρων Πράξεων (ΗΔΠ). Στο ημερολόγιο **Ταμείου** καταχωρίζονται οι **ταμειακές** συναλλαγές, αυτές δηλαδή που εμπεριέχουν την κίνηση του λογαριασμού “ταμείο”. Στο ημερολόγιο **Διαφόρων Πράξεων** καταγράφονται όλες οι υπόλοιπες **συμψηφιστικές** (δηλαδή οι μη ταμειακές) εγγραφές της επιχείρησης. Ανά μήνα, πραγματοποιείται η συγκέντρωση των δεδομένων των αναλυτικών ημερολογίων στο **συγκεντρωτικό ημερολόγιο** με μια συνολική εγγραφή (των πρωτοβάθμιων λογαριασμών) ανά ημερολόγιο.

Η συζήτηση για τα λογιστικά συστήματα έχει σήμερα θεωρητική ή εκπαιδευτική μόνο σημασία, δεδομένου ότι η **μηχανογράφηση** των λογιστηρίων τυποποίησε σε σημαντικό βαθμό τη διαδικασία της λογιστικής πρακτικής και εκμηδένισε το πρόβλημα του καταμερισμού της λογιστικής εργασίας. Όλες οι ημερολογιακές εγγραφές αποθηκεύονται **σε ένα αρχείο**, το αρχείο κινήσεων λογαριασμών, με άλλα λόγια το «**γενικό ημερολόγιο**».

Αν το πρόγραμμα τρέχει σε δίκτυο υπολογιστών, όλοι οι εξουσιοδοτημένοι χειριστές του προγράμματος έχουν τη δυνατότητα να καταχωρίζουν ταυτοχρόνως ημερολογιακές εγγραφές, βάσει παραστατικών, στο ίδιο αρχείο κινήσεων. Η αναζήτηση και η εκτύπωση των ημερολογιακών εγγραφών μπορεί να πραγματοποιηθεί με βάση διάφορα κριτήρια, όπως την ημερομηνία καταχώρισης του άρθρου, τον αύξοντα αριθμό του, τον αριθμό του χειριστή που κατεχώρισε το άρθρο, κ.λπ. Ο χρήστης ή ο υπεύθυνος λειτουργίας του προγράμματος, έχει βεβαίως τη δυνατότητα να ορίσει οποιοδήποτε αριθμό ημερολογίων επιθυμεί και τους κωδικούς των κινήσεων, οι οποίοι αντιστοιχίζουν εγγραφές σε κάποιο συγκεκριμένο ημερολόγιο.

Κατά την καταχώριση κάθε εγγραφής, ο χρήστης δίδει τον κατάλληλο κωδικό, ανάλογα με το ημερολόγιο του οποίου επιθυμεί την ενημέρωση. Στη συνέχεια, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το πρόγραμμα την εκτύπωση του ημερολογίου ταμείου, διαφόρων πράξεων, πωλήσεων, αγορών ή οποιουδήποτε άλλου ημερολογίου είχε ορίσει και βεβαίως του γενικού ημερολογίου, το οποίο περιέχει όλες τις εγγραφές.

3.7 Παραδείγματα ημερολογιακών άρθρων

1. Ταμειακή εγγραφή

5/1: Ας υποθέσουμε ότι, η επιχείρηση *Spell* εισπράττει το ποσόν των 100.000 € από τον πελάτη της Α. Αντωνίου, έναντι λογαριασμού του, και εκδίδει την υπ' αριθμ. 15 απόδειξη είσπραξης.

Η λογιστική καταγραφή αυτού του γεγονότος εμπεριέχει την κίνηση του λογαριασμού "Ταμείο". Επομένως, η ημερολογιακή εγγραφή, η οποία θα πραγματοποιηθεί χαρακτηρίζεται ως ταμειακή και, αν η επιχείρηση τηρεί πολλά ημερολόγια, θα καταχωρισθεί στο *Ημερολόγιο Ταμείου*. Σημειώνεται ότι, στα **μηχανογραφικά συστήματα** ενημερώνεται ένα αρχείο (ημερολόγιο) και ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να επιλέγει αν θα εκτυπώνει όλες τις λογιστικές εγγραφές (**γενικό ημερολόγιο**) ή συγκεκριμένες, επιλέγοντας τον τύπο κινήσεων, με βάση τον οποίο είχε καταχωρίσει το ημερολογιακό άρθρο (π.χ. ταμειακές, συμψηφιστικές, πωλήσεων, κ.λπ.)

Ημερολόγιο ΤΑΜΕΙΟΥ: Αύξων Αριθμός Άρθρου 00001

ΗΜΕΡ.	ΠΑΡ/ΚΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ Λ/ΣΜΟΥ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
5/1	ΑΠΟΔ. 15	38.00.0000	ΤΑΜΕΙΟ	ΕΙΣΠΡΑΞΗ	100.000	
		30.00.0093	A. ΑΝΤΩΝΙΟΥ			100.000

2. Συμψηφιστική εγγραφή

6/1: Ο πελάτης Α. Αντωνίου για εξόφληση χρέους του προς την επιχείρηση, υπογράφει μεταχρονολογημένες επιταγές ύψους 120.000 € και γραμμάτια αξίας 150.000 €, Απόδ. 18.

Κατά την παραπάνω οικονομική πράξη δεν πραγματοποιείται καμιά κίνηση μετρητών και επομένως δεν επηρεάζεται ο λογαριασμός "Ταμείο". Η ημερολογιακή εγγραφή χαρακτηρίζεται ως συμψηφιστική και, αν η επιχείρηση τηρεί πολλά ημερολόγια, καταχωρίζεται στο *Ημερολόγιο Διαφόρων Πράξεων*.

Ημερολόγιο ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Αύξων Αριθμός Άρθρου 00001

ΗΜΕΡ.	ΠΑΡ/ΚΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ Λ/ΣΜΟΥ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
6/1	Αποδ. 18	33.90.0000	ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤ.	ΕΙΣΠΡΑΞΗ	120.000	
			ΑΝΤΩΝΙΟΥ			
		31.00.0000	ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ		150.000	
			ΣΤΟ ΧΑΡΤΟΦ.			
		30.00.0093	ΑΝΤΩΝΙΟΥ			270.000

3.8 Προγράμματα κοστολόγησης

Τα προγράμματα κοστολόγησης χρησιμοποιούνται τόσο από τις μεταποιητικές επιχειρήσεις όσο και τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών.

Οι βιομηχανικές, βιοτεχνικές και συναφείς οικονομικές μονάδες, οι οποίες δεν εμπορεύονται μόνο αγαθά, αλλά κατασκευάζουν οι ίδιες προϊόντα, και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, έχουν την ανάγκη λεπτομερειακής παρακολούθησης της λειτουργίας της παραγωγής και του κόστους των παρεχομένων υπηρεσιών τους. Το σύστημα της γενικής λογιστικής προσφέρει γενικές πληροφορίες σχετικά με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η απαραίτητη, όμως, περαιτέρω συστηματική παρακολούθηση και ανάλυση της παραγωγικής διαδικασίας και η εξεύρεση των αναλυτικών αποτελεσμάτων ανά προϊόν ή υπηρεσία, απαιτεί τη χρησιμοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων **κοστολόγησης και διαχείρισης της παραγωγής**.

3.9 Συστήματα Σχεδιασμού Επιχειρησιακών Πόρων (ERP systems)

Τα συστήματα ERP αποτελούν πλέον την καθιερωμένη πλατφόρμα επιχειρησιακού λογισμικού διεθνώς. Για παράδειγμα, η γερμανική εταιρεία SAP έχει εξελιχθεί σήμερα στο μεγαλύτερο προμηθευτή συστημάτων ERP και στον τέταρτο μεγαλύτερο προμηθευτή software στον κόσμο. Τα συστήματα ERP ή τα Επιχειρησιακά Συστήματα (Enterprise Systems) είναι ολοκληρωμένα (integrated) πληροφοριακά συστήματα συνδεδεμένων λειτουργικών εφαρμογών (modules), τα οποία αντικαθιστούν τα ξεχωριστά, αυτόνομα υπολογιστικά συστήματα και τις εφαρμογές, οι οποίες είχαν αναπτυχθεί στο παρελθόν, κυρίως με σκοπό την παρακολούθηση των βασικών λειτουργιών (functions) των επιχειρηματικών μονάδων (όπως είναι, π.χ., οι εφαρμογές της λογιστικής, των πωλήσεων και της εμπορικής διαχείρισης, της διαχείρισης αποθεμάτων/αποθήκης, της παραγωγής, κ.λπ.).

Ένα σύστημα ERP είναι ένα έτοιμο **πακέτο** λογισμικού (packaged software) κατασκευασμένο από μια εταιρεία παραγωγής software, το οποίο επιδέχεται παραμετροποίηση ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς παραγωγικούς κλάδους, τόσο για την παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών, εφοδιαστικών, εμπορικών και παραγωγικών λειτουργιών τους όσο και των διαχειριστικών.

Τα πακέτα αυτά είναι στην ουσία εξειδικευμένα εργαλεία διαχείρισης βάσεων δεδομένων προσανατολισμένα σε εφαρμογές επιχειρήσεων. Τα συστήματα ERP εντοπίζουν κοινές **επιχειρησιακές διαδικασίες (business processes)** μεταξύ επιχειρήσεων (π.χ. διαδικασία εκπλήρωσης παραγγελιών πελατών) και παρέχουν ένα πλαίσιο εφαρμογών για τη διαχείριση αυτών των διαδικασιών, το οποίο εγκαθίσταται ως ένα στρώμα (layer) πάνω από ένα σύστημα διαχείρισης μιας βάσης δεδομένων. Τα δεδομένα αποθηκεύονται σε μια σχεσιακή βάση δεδομένων και οι εφαρμογές μπορούν να παραμετροποιηθούν ώστε να καλύψουν τις ανάγκες διαφορετικών επιχειρήσεων και νέες, μελλοντικές, πληροφοριακές απαιτήσεις τους.

Ένα σύστημα ERP αποτελείται επομένως από επί μέρους συστατικές εφαρμογές ή

υποσυστήματα (modules ή components), οι οποίες φέρουν κατά βάση τις ονομασίες των βασικών λειτουργιών της επιχείρησης (πωλήσεις και διανομή, διαχείριση υλικών, προμήθειες, παραγωγή, λογιστική, κ.λπ.). Τα υποσυστήματα αυτά συνδέονται και συνεργάζονται απόλυτα μεταξύ τους και έχουν σχεδιασθεί με τρόπο ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση **ολοκληρωμένων επιχειρησιακών διαδικασιών**. Τα επί μέρους υποσυστήματα χρησιμοποιούν μια **κοινή βάση δεδομένων** (data-base), η οποία ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο (on-line/real-time) σε ένα υπολογιστικό περιβάλλον **client/server** επιτρέποντας τους χρήστες του συστήματος να έχουν μια πολυεπίπεδη, συνολική και άμεση εικόνα για την επιχείρηση.

